

PLAN

Verksamhetsplan 2024

Energicentrum Gotland

Fastställd av regiondirektörenregiondirektören

Framtagen av
regionstyrelseförvaltningenregionstyrelseförvaltningen

Datum 2023-12-01

Gäller 2024

Ärendenr RS 2023/1849

Version [1.0]

Foto: Artjom "Jef" Jefimov

Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	3
2. Nulägesanalys	4
2.1 Omvärldsspaning	4
2.2 Nulägesbeskrivning	5
2.3 Nulägesanalys	6
3. Syfte och roll	7
3.1 Syfte.....	7
3.2 Roll.....	7
4. De fyra naven (verksamhetsområden).....	8
4.1 Mobilitet.....	8
4.2 Energiproduktion och energigemenskaper	8
4.3 Energieffektivisering	8
4.4 Lagring och flexibilitet	8
5. Målsättningar	9
5.1 Vision och övergripande mål	9
5.2 Delmål	9
5.3 Insatser 2024	10
6. Målgrupper	15
6.1 Primära - direkt kommunikation	15
6.2 Sekundära – främst indirekt kommunikation via partners	15
7. Övergripande aktivitetsplan.....	15
7.1 Q1 2024.....	16
7.2 Q2 2024.....	16
7.3 Q3 2024.....	16
7.4 Q4 2024.....	16
7.5 Löpande under året:	17
8. Styrgrupp.....	18
8.1 Gruppens syfte och mandat	18
8.2 Styrgruppens representanter	18
9. Bemanning.....	18
10. Verksamhetsplatser.....	19
11. Finansiering	19

- Bilagor:**
1. Definitioner (sid 21)
 2. Programbeskrivning Sockeneffekt (läggs till januari 2024)

1. Inledning och bakgrund

2016 beslutades att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Utsläpp från verksamheter inom Sveriges gränser ska då vara minst 85 procent lägre än 1990. Den regionala utvecklingsstrategin "Vårt Gotland 2040" samt länets energi- och klimatstrategi "Tillsammans mot 2030" anger som mål att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

Gotland har förutsättningarna för att ställa om till ett hållbart energisystem och agera föregångare som visar att det går att nå de energi- och klimatpolitiska målen. Gotland har sin styrka i goda förutsättningar för produktion av förnybar energi, ett starkt entreprenörsdriv samt engagerade medborgare och organisationer. Överföringskapacitet och lagring är frågor som är fortsatt viktiga för att det gotländska energisystemet skall vara robust och flexibelt. Nyckeln till framgångsrik omställning ligger i ett nära och långsiktigt samarbete mellan alla som är aktiva och verkar på Gotland, såväl besökare, boende, föreningar, företag och offentliga organisationer.

I länets energi- och klimatstrategi beskrivs också behovet och etableringen av Energicentrum Gotland.

Region Gotland, i samarbete med alla berörda aktörer på Gotland, har etablerat ett genomförandeprogram för klimat-, miljö- och energi i syfte att konkretisera arbetet mot målen i den regionala utvecklingsstrategin. Energicentrum Gotland utgör en aktiv del att stötta genomförande hos allmänhet och näringsliv på ön.

Energicentrum har i hög grad sitt ursprung, som koncept, i den färdplan som etablerades för de tidigare uppdraget Energipilot Gotland. Då som ett uttryck för den dialog som fördes mellan Energimyndigheten och berörda aktörer på Gotland.

2. Nulägesanalys

2.1 Omvärldsspaning

Den övergripande uppfattningen på Gotland är att det finns ett starkt stöd för energiomställningen och sätta mål på området i den Regionala Utvecklingsstrategin. Detta har dock inte mätts utan får ses som en uppfattning givet det engagemang Energicentrum möter från aktörer och allmänhet.

Forskningen i förstudien "Lokal marknad i energiomställningen" (2020) gör tydligt gällande att energiomställningen i hög grad är en social process. Där belyses också att en mellanaktör, som Energicentrum Gotland, har en roll att fylla på framför allt tre sätt;

1. genom att initialt hjälpa till att koordinera och skapa samstämmighet mellan olika aktörer kring riktlinjer, mål och prioriteringar,
2. genom att skapa stöd, kontakter och partnerskap och
3. genom att skapa platser och möten för kapacitetsuppbyggnad och utbyte av erfarenheter.

EU har lanserat "Fit for 55" och med det tydliggjort starka ambitioner att gå före i energiomställningen. Dessa ambitioner har även underbyggts av det faktum att tidigare energileveranser från Ryssland inte är önskvärda och har påvisat risken för starkt beroende gentemot enskild part. EUs snabba och kraftfulla ambitioner har dock på senare tid frambringt reaktioner där inte alla medlemsländer är sig positiva till den snabba takten.

Bilden av en enad regionalpolitik som prioriterar omställning till ett hållbart samhälle kvarstår för Gotland. Det faktum att Region Gotland väljer att föra fram ett tredje styrkeområde benämnt "Näringslivets energiomställning" i tillägg till Besöksnäring och Mat- och livsmedelsproduktion, är ett tydligt uttryck för detta. Under 2020 erkände även Regionfullmäktige status *klimatnödläge* för Gotland. Nyttillträdda Regionfullmäktige har slagit fast sina prioriteringar för mandatperioden och inkluderar "en skyndsam energi- och klimatomställning".

Det faktum att Energipilot Gotland avslutades fick lite praktisk påverkan då nationella krafter haft liten medverkan i energiomställningsarbetet på Gotland. Dock bidrog förekomsten av uppdraget till att det skapade en intern stolthet på Gotland och ett intresse för externa parter att kontakta och engagera sig på Gotland. I skrivande stund pågår en mobilisering för ett arbete som går under arbetsnamnet "Energi-ö Gotland" som kan komma att understödja en del av de ambitioner som fanns inom Energipilot Gotland.

Nuvarande energi- och klimatpolitik i Sverige kännetecknas av att Sverige inte ser ut att nå uppsatta klimatmål 2030. Vi har även sett tidigare föreslagna stöd bli indragna. I skrivande stund råder en förhoppning om fortsatt satsning på Energi- och klimatrådgivningen (EKR) medan omfattning är oklar. En annan effekt av den nationella politiken är att möjligheterna att nå transportmålen 2027 i vår RUS har försvårats, bland annat genom sänkt nivå för reduktionsplikten.

I detta sammanhang bör även betonas att, på initiativ av EU och på grund av energibristen 2022/23, uppmanades medlemsstaterna att snarast sänka sin energianvändning med minst

10 procent. Gotland har enligt uppgift behållit den lägre energianvändning som uppnåddes förra vintern.

Regelfrågan kring energidelnings är fortsatt en osäkerhetsfaktor. Relevant för energidelnings är Förnybartdirektivet och Elmarknadsdirektivet. Dessa direktiv introducerar nämligen energigemenskaper, som är juridiska personer som kan bestå av EU-inwånare, företag och organisationer. Möjliggörande regelverk för energigemenskaper skulle ha införts i Sverige sedan flera år tillbaka, men inga anpassningar har hittills gjorts i svensk lag. Bristen på tydliga definitioner, juridiska personer och regelverk för detta har gjort att energigemenskaper, en central del i EUs strategi för den gröna omställningen och medborgarengagemang, knappt förekommer i Sverige.

Det råder fortsatt oklarhet kring Heidelberg Cements långsiktiga verksamhet som kan hämma deras vilja och förmåga till långsiktiga beslut i energiomställningen. Deras uttryckta ambition att år 2030 vara klimatpositiva, främst genom Carbon Capture and Storage (CCS), kvarstår dock. I tillägg kan nämnas att Gotland är beviljat medel ur Fonden för en Rättvis Omställning (FRO), där medel viks för grön omställning av Heidelberg Cements verksamhet i Slite. Även GEAB får vissa medel ur FRO för uppgradering av regionalnätet.

Analys av publicerade upphandlingsvillkor för färjetrafiken bortom 2027 gör gällande att en kommande operatör (2027-2035) i princip uppfyller utsläppskraven genom att driva trafiken enligt nuvarande bränslemix, t ex med en del flytande naturgas och mindre del flytande biogas. Upphandlingsvillkoren driver således inte mot bränsleskifte jämfört dagens trafik.

Svenska Kraftnät har föreslagit att bygga två 220 kV sjökablar mellan Gotland och fastlandet. Samråd kommer att ske kring detta 2024 och färdigställandetid är fortsatt oklar men förmodas bli år 2031.

Försvarsmaktens bedömningar utgör fortsatt en försvårande omständighet för utbyggnad av förnybar kraftproduktion. Från solcellsanläggningar på hushålls nivå till havsbaserade vindkraftsparker upplevs en svårighet att nå lösningar som accepteras av Försvarsmakten.

Det faktum att Gotland inte ingår i det svenska stamnätet gör också att vi står utanför handel i de stödtjänster som Svenska Kraftnät har. Det riskerar hämma investeringar i lagringskapacitet på Gotland.

NODE Gotland, med fokus att verka för större förflyttningar, som kraftigt minskar Gotlands koldioxidutsläpp, är etablerad i projektform hos Science Park Gotland sedan 1,5 år.

2.2 Nulägesbeskrivning

- Energicentrum har funnits i snart tre år och är en enhet inom Region Gotland/RSF/Regional Utveckling.
- Organisationen består idag av nio personer.
- Kommunikationen bedrivs via egen webbplats, konton på Facebook, LinkedIn, Instagram, YouTube, regelbundet nyhetsmejl samt arbete genom andra aktörers kanaler.
- Energicentrums finansiering består idag av basanslag om 3,5 msek som täcker tre heltidsanställda, kontor, webbplats.

- Energi- och klimatrådgivningen, som kommunal funktion, flyttades formellt till Energicentrum (Regionstyrelseförvaltningen) 1 januari 2023. Dess finansiering består i årligen sökta stöd från Energimyndigheten. Det är i skrivande stund oklart när utlysning för 2024 sker och vad omfattningen blir.
- För 2024 bedrivs i nuläget fyra projekt där Energicentrum är ägare respektive större deltagare. Dessa är RURACTIVE (landsbygdsutveckling inom energi/mobilitet), FAKTUM (Framtiden är AKTiva Ungas Mobilitet), Tariffmodellprojektet samt GECO (Gamifying Energy Communities). Vidare är Energicentrum del i referensgrupp i GOT HEAT, GOT BIO samt vätgasprojektet kring färjetrafiken.
- Energicentrum är medlem av Energikontoren Sverige och därmed en del av nätverket som utgörs av totalt 15 energikontor runtom i Sverige.

2.3 Nulägesanalys

Energiomställningen på Gotland går framåt, generellt sett. Fler aktörer ger uttryck för vilja, och har direkta planer, att agera. Det är en fortsatt svaghet att vi inte mäter allmänhetens inställning till energiomställningen. Bortfallet av Energipilot Gotland har inte inneburit något praktiskt avbräck då uppdraget förblev passivt fram till dess avveckling. Möjligtvis kan insatsen ”Energi-ö Gotland” skapa det nationella engagemang Gotland behöver från berörda myndigheter för att göra väsentlig förflyttning.

Bristen på energi i Europa förväntas bli mer kontrollerad vintern 2023/2024 men fortsatt med effekten att Sverige kommer uppleva högre genomsnittspriser än de som gällde före 2022. Fördelaktigt för Energicentrums uppdrag är att den situationen bibehåller ett allmänt intresse i energifrågan men potentiellt negativt utifrån att investeringskraft, skapat av både energipriser och allmänt hög inflation, kan hämma investeringar i energiomställningen.

Tidplan för ny överföringskapacitet är kritisk för Gotlands energiomställning, såväl som utvecklingen av GEABs kapacitet i det regionala elnätet där flexibilitetsutrymme måste skapas då det annars är svårt att ansluta ny förnybar energiproduktion. Även en anslutning av Gotland till stamnätet är kritisk och behöver ske före ny kabel är etablerad 2031.

Med väsentlig del av arbetet riktat mot energigemenskaper förblir den ovissa regelfrågan en utmaning för fortsatt motivation och genomförande.

Ett minskat stöd för EKR har potentiellt negativ inverkan på Energicentrums utbud av tjänster.

Behovet av Energicentrums engagemang och inblandning är kontinuerligt större än vad som finns basanslag respektive statligt stöd för. Det påkallar en process för kontinuerlig påfyllnad genom externt finansierade projekt in i verksamheten.

Energicentrum har täta avstämningar med NODE Gotland för att se till att synergier skapas och för att undvika det omvända.

3. Syfte och roll

3.1 Syfte

Energicentrum ska stärka gotlänningarnas och näringslivets möjligheter att ställa om till ett effektivt och hållbart energisystem. Genom att inspirera och öka kunskapsnivån skapas engagemang och en vilja att investera i, och ställa om till, ett hållbart energisamhälle.

3.2 Roll

Energicentrum tar flera roller:

- *Kommunikation.* Energicentrum ska agera som en kommunikationscentral och bland annat ha en dialog med gotlänningarna om vad som händer inom energiomställningen på Gotland, sprida goda exempel och visa möjliga vägar framåt. Energicentrums kommunikationsstrategi genomsyrar hela verksamhetens arbete. Den externa kommunikationen kännetecknas av att den är lyhörd, inspirerande, coachande och stöttande.
- *Energi- och klimatrådgivning.* För att uppnå energieffektivisering på Gotland ska Energicentrum erbjuda kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning för den enskilde individen och till små- och medelstora företag. Syftet med rådgivningen är att minska vårt energiberoende och gotlänningarnas klimatpåverkan.
- *Projektstöd.* Energicentrum ska coacha externa initiativ till investerings- och projektmedel när det är relevant. Det innebär att praktiskt vägleda till relevanta utlysningar, sammanföra partners och vara ett stöd i utformningen av ansökan.
- *Expertis.* Energicentrum ska inneha systemexpertis, i syfte att stödja det engagemang som skapas inom målgruppen.
- *Driva projekt.* Energicentrum kan äga projekt inom områden som syftar till att skapa allmänna förutsättningar för Gotlands energiomställning.
- *Mätning och visualisering.* I den mån det är möjligt kommer Energicentrum att mäta sin egen verksamhet och verka för att kontinuerligt mäta och visualisera Gotlands energiomställning, på olika nivåer och från olika perspektiv.

Verksamheten ska i alla led beakta miljö och klimat i sina egna val och åtaganden.

4. De fyra naven (verksamhetsområden)

För att hitta rätt i samspelet med andra aktörer och för att bibehålla tydligt fokus i Energicentrum Gotlands verksamhet, väljer vi att kanalisera våra insatser inom fyra områden som vi benämner ”nav”. De symboliserar samlingspunkter och utgör våra verksamhetsområden. Ambitionen är att agera som ett samlat nav mot omgivande målgrupper och intressenter för att skapa förutsättningar för andra att agera. För att bättre omsluta all förnybar energiproduktion namnändras nav beskrivet under punkt 4.2 till ”energiproduktion och energigemenskaper”.

4.1 Mobilitet

Energicentrum ska verka som ett nav inom mobilitet som syftar till att driva frågor kring hållbart resande och ett fossilfritt transportsystem på Gotland. I perspektiv till redan genomförda insatser på Gotland är avsikten här att fortsätta det arbetet och i än högre grad skapa engagemang från allmänhet och näringsliv.

4.2 Energiproduktion och energigemenskaper

Det här navet ska fungera som en informationscentral samt vara starkt stödjande för initiativ mot egenproduktion och energigemenskaper. Detta driver på utvecklingen mot helhetslösningar för flexibla energiresurser på lokal nivå. Det stärker också individens möjlighet att rå över sin egen energiomställning. Uppdraget innefattar förmåga att kartlägga, analysera och visualisera nya lösningar. Se även Bilaga 1 – Definitioner.

4.3 Energieffektivisering

Energieffektivisering är ett kraftfullt verktyg eftersom ändrat beteende eller effektiva åtgärder kan minska eller helt eliminera ett energibehov. Här kan Energicentrum med sin kompetens, och direkt via sina rådgivningstjänster, konkret bidra till att företag, organisationer och privatpersoner arbetar aktivt med sina egna byggnader och verksamheter, så att energin används smart.

4.4 Lagring och flexibilitet

Inom lagring och flexibilitet ryms många systemfrågor och kopplingar till det regionala elnätet. Här handlar det i hög grad om teknisk analys, och verktyg för styrning för ett effektivare utnyttjande, både från kundens perspektiv men även för elnätet som system. Inom det här navet bidrar vi med kunskapshöjning och det finns en stark ambition att bidra till att vi får fram ett antal demoprojekt för att öka kunskapen kring framkomliga vägar. Se även Bilaga 1 – Definitioner.

5. Målsättningar

5.1 Vision och övergripande mål

2040 har Energicentrum Gotland inspirerat och coachat Gotland till att ha investerat i och ställt om till ett förnybart energisamhälle.

Energicentrum Gotland bidrar på så vis till att Gotland blir en förebild och når de nationella energi- och klimatpolitiska målen före övriga Sverige.

1. 2040 har Gotland ett energisystem baserat på förnybar energi (Vårt Gotland 2040), att jämföra med Sveriges nationella mål om ett 100 % förnybart elsystem till 2045.
2. Senast 2027 har växthusgasutsläppen inom transportsektorn minskat till 70 %, att jämföra med det nationella målet till 2030 jämfört med utsläppsnivåer för 2010.
3. 2030 har Gotland en 60 % effektivare energianvändning, att jämföra med Sveriges nationella mål om 50 % effektivare energianvändning till 2030 jämfört med 2005 i relation till bruttonationalprodukt, BNP. Målet för Gotland följs upp i relation till bruttoregionalprodukt, BRP.

Noter

- Målet för Gotland följs upp genom bearbetning av kommunal och regional energistatistik, KRE, från Statistiska Centralbyrån enligt arbetsmetoden för bearbetning av KRE som grundar sig på Energimyndighetens publikation ER 2015:17 vilken använts i framtagandet av Gotlands Energibalans på uppdrag av Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Följs upp i indikatoruppföljningen av etappmålet inom Begränsad klimatpåverkan som Länsstyrelsen gör årligen
- Ingår i Länsstyrelsens uppföljning i energi- och klimatstrategin.

5.2 Delmål

2027

- 8 socknar har varit del i programmet Sockeneffekt och tagit väsentligt och gemensamt steg inom antingen förnybar energiproduktion, flexibilitet, energieffektivisering eller mobilitet 35 % av Gotlands befolkning har, sedan 2020, antingen investerat i fossilfri lösning för sitt fordon och/eller installerat förnybar energiproduktion.

2031

- Ytterligare 12 socknar (totalt 20) har varit del i programmet Sockeneffekt och tagit väsentligt och gemensamt steg inom antingen förnybar energiproduktion, flexibilitet, energieffektivisering eller mobilitet
- 60 % av Gotlands befolkning har, sedan 2020, antingen investerat i fossilfri lösning för sitt fordon och/eller installerat förnybar energiproduktion.

2035

- Ytterligare 15 socknar (totalt 35) har varit del i programmet Sockeneffekt och tagit väsentligt och gemensamt steg inom antingen förnybar energiproduktion, flexibilitet, energieffektivisering eller mobilitet
- 90 % av Gotlands befolkning har hem, transport och arbete som är baserat helt på förnybar energi.

2040

- Ytterligare 15 socknar (totalt 50) har varit del i programmet Sockeneffekt och tagit väsentligt och gemensamt steg inom antingen förnybar energiproduktion, flexibilitet, energieffektivisering eller mobilitet
- Hela Gotlands energianvändning är baserad på förnybar energi.

5.3 Insatser 2024

Energicentrum etablerar hösten 2023 ett koncept, en plan för att arbeta i och med socknarna med arbetsnamnet Sockeneffekt, för att framåtutvat och strukturerat verka för att socknar och andra medborgargrupperingar får stöd i utveckling mot energiinsatser. I slutändan skall det leda till ökad förnybar energiproduktion, ökad energieffektivisering samt ett tydligt medborgarinflytande inom energi . Denna plan kommer att inkludera Energicentrums totala verktygslåda av kunskap och fokusområden och väntas därför spanna över flera nav och därmed också flera av nedan insatser. Denna sockenplan blir en integrerad del i aktivitetsplanen flera år framåt och understöds av projektet RURACTIVE (230901-270831) som syftar till utveckling inom energiomställning och mobilitet på landsbygden. Förutom en dedikerad personalresurs ges inom projektet utrymme för kommunikation, digitala verktyg och erfarenhetsutbyte.

INSATSER	NYCKELTAL
Energiproduktion & Energigemenskaper	
<ul style="list-style-type: none"> • Energigemenskaper. Projekten RURACTIVE, GECO samt verktyg från Mobilitetspusslet och energirådgivning stödjer insatser i socknar/medborgargrupperingar. • Energidelning. Verkar i nätverk för öppnat regelverk och uppmanar Energikontoren Sverige att ta position i frågan om virtuella energigemenskaper och skattelättnad. • Riktad insats mot installatörer och flerbostadshus att sprida kunskap inom lokal delning av el. 	<p>Minst 5 socknar aktiva i en tydlig energi-insats</p> <p>Två ytterligare ekonomiska föreningar och/eller projektgrupper är skapade för energiinsatser.</p> <p>Genomför en så kallad Energidag hos vinnaren av Årets Socken.</p> <p>Projekt beviljat inom Energidelning</p> <p>Energikontoren Sverige är avsändare, ensam eller i grupp, till två artiklar som syftar till att öppna för virtuella energigemenskaper</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Verkar för fortsättningsprojekt som tydliggör nyttan (för elnätsbolagen) inom ”virtuell delning”. • Skapa dialog med gotlänningarna kring de förväntade förändringarna av ökad förnybar kraftproduktion (egna/andras forum). • Kommunicera relevant information kring utbyggnadsplaner för förnybar energiproduktion. • Fortsatt utveckling av Solkartan. • Se även ”Sockeneffekt” i ingressen till punkten 5.3. 	<p>Minst tre (större) dialogmöten om förnybar energiproduktion på/kring Gotland</p>
<p>Mobilitet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Energicentrum har rollen som sammanhållande i frågan om elbilsladdning och ska leda leverantörer och gotländska aktörer till etablering av publika stationer. • Mobilitetsvecka med program från både näringsliv, offentlighet och akademi. • Kommunicerar kontinuerligt kring användandet av ”drivmedla.se” • Skapa förutsättningar för publik laddning inom Region Gotlands fastighetsbestånd. • Aktivt verka för spridning av konceptet ”Cykelvänligast”. • Projektet FAKTUM kring ungas mobilitet. • Verka för att koncept tas fram rörande ”Visby – fossilfri innerstad” • Kontinuerlig marknadsföring av företagsstöd för biogaskonvertering. 	<p>Skapat utlysning och/eller erbjudande till minst tre laddoperatörer för att installera vid Region Gotlands fastigheter</p> <p>Mobilitetsveckan genomförs 16-22 september?</p> <p>Presentation av koncept för ”fossilfri innerstad” i beslutsfattande forum</p> <p>Projektansökan med utförande på Gotland, som ägare eller deltagare, inom tunga transporter</p> <p>Cykelvänligast har som mål att få med tre av de tio största arbetsplatserna på ön (förutom RG)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Stöd utveckling inom e-bränslen genom att förmedla lokala kontakter. • V2G – se flexibilitet & lagring • Se även ”Sockeneffekt” i ingressen till punkten 5.3. 	
<p>Lagring & Flexibilitet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Stärka kommunikationsinsatsen inom lagring & flexibilitet. Då både mot generella hushållet samt de mer dedikerade. Genom; • uppdaterad basinfo hemsida, • kampanjer där hushåll timavläser och undviker ”peak hours” • seminarier (främst företag) för att ge djuplodande info. • Projekt Tariffmodeller – tids- och platsdifferentierad nätnytta. • Arbete för att skapa projekt med en gotländsk pilot inom aggregering, inkl V2G. • Tar fram ett expertunderlag i syfte att klargöra Gotlands möjlighet att anslutas till Svenska Kraftnäts stödtjänster. • Bistå Maston (fd Svensk energilagring) i utveckling av demoanläggning samt stöd i fortsatt utbyggnad av produktion • Medverka i referensgrupp inom relevanta projekt inom flexibilitet & lagring. 	<p>Ökad mängd hushåll med timavräkningsabonnemang. Avläsa från statistik att fler styr laster (källa GEAB Elfsg)</p> <p>4 genomförda seminarier i ämnet</p> <p>Inlämnad projektansökan inom aggregering (flexibel marknad)</p> <p>Brev med bifogat expertunderlag ställt till SVKs ledning kring anslutning till stödtjänster</p> <p>Maston har erbjudits förutsättningar att påbörja byggnation av demoanläggning</p>
<p>Energieffektivisering</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Fortsätta arbetet med info och rådgivning till allmänhet, näringsliv och föreningar. Detta inkluderar även insatser mot installatörer, byggfirmor som i sin tur har en slutkund. Mål sätts inom EKR och framtida energicoach-projekt 	<p>Allmänhet: 100 st. Näringsliv: 30 st. Socknar: se Sockeneffekt Organisationer: 10 st.</p> <p>Fredagskaffi på-Energicentrum: 10 st</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Ta fram och kommunicera tydligare underlag likt ”investera X i isolering, spara x per år = pay off x” • Kommunicera nationella kampanjer inom energispar. • Projektansökning för fortsatt rådgivning mot företag samt möjligt ytterligare med fokus eneff i fastigheter. • Referensgrupp GOT HEAT. • Energiväska – utlåning via bibliotek av instrument som mäter energi i hemmet. • Månatlig Fredagskaffi (förutom jul/aug) • Marknadsför kontinuerligt företagsstöd för kartläggning (konsultstöd). • Se även ”Sockeneffekt” i ingressen till punkten 5.3. 	<p>Minst två projektansökningar inom energieffektivisering.</p> <p>4 kunskapsseminarier genomförda</p> <p>Utlåningsgrad på minst 50% av Energiväska</p>
<p>Näringslivets energiomställning Arbeta aktivt med Energinätverket inom Tillväxt Gotland i deras fortsatta arbete för att skapa omställningskraft i det gotländska näringslivet. Ambitionen är att genom träffar skapa inspiration, kunskaphöjning och kontaktskapande(agerande) mellan företagen. I detta kommer försök göras att utöka mängden företag i gruppen.</p> <p>Stödja ansvariga för Företagsstöd inom Region Gotland att utarbeta riktade stöd inom energiområdet.</p> <p>Söka samarbetspartners för arbete mot lantbrukssektorn. Initialt inom LRF, Gotland Grönt Centrum och Greppa Näringen (Länsstyrelsen).</p>	<p>4 nätverkstillfällen med 30 riktade företagsstöd för (energikartläggning) och biogaskonvertering betalas ut.</p> <p>Ett samarbete är aktivt med representant från lantbruket.</p>

<p>Gotlandsbarometern Fastställa Gotlands nuläge i fråga om medvetenhet, inställning och agerande i Gotlands energiomställning. Där mäts även kännedom om Energicentrum Gotland.</p>	<p>I september skapas en dedikerad frågesida i den medborgarundersökning som genomförs av SCB Redaktionellt utrymme i lokal media kring resultaten (slutsatserna).</p>
<p>Kommunikation Kommunikationen understödjer att primära och sekundära målgrupper upplever Energicentrum Gotland som en lyhörd, inspirerande, coachande och stöttande aktör inom energiomställningen. Löpande kommunikationsinsatser väcker målgruppernas intresse och höjer deras kunskapsnivå inom naven.</p>	<p>Kvalitativa och kvantitativa mål/nyckeltal kopplat till kommunikationskanal återfinns i kommunikationsplanen.</p>
<p>Verksamhetsutveckling/kunskapshöjning Energicentrum vidareutvecklar och förfinar sin struktur kring möten, onboardingprocess, informationsdelning, dokumentation och externa samarbeten. Utvecklar gemensam coaching-kultur och listar källor till kunskap.</p>	<p>Genomföra 2-3 timmar kunskapshöjning per månad och medarbetare</p>
<p>Projektförsörjning Energicentrum skapar process för att fånga upp projektidéer och utarbeta ansökningar. Ambitionen är att proaktivt söka upp utlysningar med färdig projektidé. Medverkan i Energikontorens samverkansgrupper öppnar för samarbeten i projekt. Arbete mot EU-finansierat omställningsprojekt med minst två andra öar fortgår. Syftet är starkt erfarenhetsutbyte och långsiktig finansiering.</p>	<p>4-6 projekt med finansiering löpande med en ambition om 6,5 MSEK i extern finansiering (utöver basanslag).</p>

6. Målgrupper

6.1 Primära - direkt kommunikation

- Gotländska hushåll och deltidsboende
- Små och medelstora företag på Gotland
- Organisationer och föreningar på Gotland
- Nätverk av individer, communities

6.2 Sekundära – främst indirekt kommunikation via partners

- Gotländska barn och ungdomar, en viktig påverkansgrupp (mot föräldrar) nu och representerar nästa generation.
- Intressenter till gotländska energiomställningen (till exempel nationella påverkansgrupper och myndigheter, möjliga leverantörer och finansiärer med flera.).

7. Övergripande aktivitetsplan

Under 2024 fortsätter Energicentrum att i första hand verka inom existerande nätverk, kanaler, event och forum på Gotland. I de fall det inte finns eller är prioriterat, tar Energicentrum egna initiativ för att nå en given grupp. Ett sådant initiativ är till exempel att i ökad grad försöka nå byggbolag, installatörer och liknande för att höja kunskapsnivån inom energieffektivisering så de i sin tur påverkar sina kunder.

Lika mycket som vi deltar aktivt runt om på ön agerar vi även digitalt. Det pågår ett fortlöpande arbete med att göra webbplatsen mer relevant, känd och tillgänglig. I tillägg till det hjälper de sociala kanalerna till att öka tillgängligheten på mottagarens villkor samt levandegör både våra egna och andras insatser inom energiomställningen på Gotland. I det här sammanhanget är det också att i takt med att energiomställningen utvecklas behövs en tydligare segmentering av del-målgrupperna för att nå fram med rätt språk och kanal. Annonsering i tryckt media har visat begränsat resultat och kommer utvärderas mer kritiskt framåt.

Energicentrum bedriver fortsatt kommunikation och marknadsföring inom ”Gotland ställer om” samt bidrar på detta tema gentemot aktörer i kampanjen. Inför 2024 kommer fortsatt ”Gotland ställer om-kartorna” aktiveras hos relevanta aktörer och platser. För att skapa interaktivitet och inbjuda till tänk/uttryck kring hur vi når klimatneutralitet på Gotland 2040.

Kampanjens målsättning är fortsatt är att göra energi- och klimatomställningen till ett regelbundet middagsämne runt om på ön. Detta arbete planeras löpa över (minst) tre år (2022-2024). Beslut måste tas under året om kampanjen har en relevant fortsättning bortom 2024.

7.1 Q1 2024

- Frukost Cykelvänligast
- Lansering av Energicentrums ”sockeneffekt”
- Deltar vid 92 möjligheter med Energi-dag i pris till i ”Årets socken”
- 3 Fredagskaffi på Energicentrum.
- Deltagande och arrangemang av träff inom Energinätverket
- Möten och annan aktivitet inom Sockeneffekt*

7.2 Q2 2024

- Seminarium med tema inom navet Flexibilitet & Lagring
- Frukost Cykelvänligast
- Energisafari-vecka med studiebesök, seminarium med mera under maj.
- Almedalsveckan (25-28 juni), utveckla och genomföra konceptet ”Arena energiomställning” hos Energicentrum.
- 3 Fredagskaffi på Energicentrum
- Deltagande och arrangemang av träff inom Energinätverket
- Möten och annan aktivitet inom Sockeneffekt*

7.3 Q3 2024

- Seminarium med tema inom navet Flexibilitet & Lagring
- Seminarium med tema Energieffektivisering (om vi får Omställningslyftet)
- Frukost Cykelvänligast
- Genomför Gotlandsbarometern i samband med SCBs medborgarundersökning
- Skördefestivalen (7-8 sept?), möter allmänheten
- Arena energiomställning @ Skördefestivalen – information och dialog med Gotland
- Deltar vid eventuellt Energiexpo
- Mobilitetsveckan (16–22 september) med tydligt värdskap från samlad arrangörsgrupp och förstärkt innehåll – från hållbart resande till tungtransporter. Möjlig aktivitetsdag.
- Deltagande och arrangemang av träff inom Energinätverket
- 1 Fredagskaffi på Energicentrum. Möten och annan aktivitet inom Sockeneffekt*

7.4 Q4 2024

- Seminarium med tema inom navet Flexibilitet & Lagring
- Seminarium med tema Energieffektivisering (om vi får Omställningslyftet)
- Frukost Cykelvänligast
- Företagardagen (verka för plats på scen / break out session)
- Deltagande Besöksnäringdagen
- Gotlands Energialog i oktober/november. Medarrangör.
- Deltagande och arrangemang av träff inom Energinätverket
- 3 Fredagskaffi på Energicentrum.

- Möten och annan aktivitet inom Sockeneffekt*

* Som nämnts under 5.3 Insatser, så kommer anseilig kraft läggas på insatser i/hos socknarna vilket kommer generera aktiviteter (inom alla nav) som idag inte är kända.

7.5 Löpande under året:

- Synlighet och interaktion i digitala kanaler, enligt riktlinjer och content-plan.
- Direktkommunikation i grupper och till bred prenumerantkrets.
- Rådgivning och möten med näringsliv och allmänhet inom ramen för Energi- och klimatrådgivningen och förhoppning om nya projekt (Omställningslyftet 2.0 och Omställningslyftet plus) för rådgivningen mot företag. I mellantiden finansierar Energicentrum en Energicoach-funktion med egna medel.

8. Styrgrupp

Energicentrumets styrgrupp har en bred förankring, som väl representerar det gotländska perspektivet och som har förmåga att styra mot det nationella målet om att Gotland går före övriga Sverige genom accelererad omställning. Styrgruppen förväntas mötas cirka fyra till sex gånger per år.

8.1 Gruppens syfte och mandat

- Ge verksamhet/verksamhetsledare stöd och riktning
- Säkerställa breda perspektiv i beslut
- Signalvärde – vi gör det tillsammans
- Godkänna verksamhetsplan
- Ekonomiska beslut inom basfinansiering
- Vid behov prioritera projektansökningar
- Vara ambassadörer för Gotlands energiomställning utifrån respektive verksamhet

8.2 Styrgruppens representanter

- Tillväxt Gotland
- GUBIS
- LRF
- GEAB
- Länsstyrelsen
- Uppsala universitet, Campus Gotland
- Region Gotland (ordförande)
- Medborgarstol (Representant från den gotländska allmänheten, period: 15 april till 14 april.)

9. Bemanning

Bemanning i början på 2024 beräknas vara enligt följande:

- Enhetschef
 - Patrick Dahl, tillsvidareanställd, 100%
- Energi- och klimatrådgivning (privatpersoner och företag)
 - Anna Bäckstäde, tillsvidareanställd, 90%
- Teknisk Projektledare
 - Magnus Jennerholm, tillsvidareanställd, 100%
- Energicoach
 - Richard Glifberg, tillsvidareanställd, 100%
- Kommunikationsstrateg
 - Sophie Sölveborn, tillsvidareanställd, 100% (föräldraledig till 240901)
 - Anna Fohlin, vikarie till 240831, 60%
- Marknadsförare med grafisk formgivning
 - Thomas Bergström, visstid till 241231, 100%

- Projekt: FAKTUM – Framtiden är AKTiva Ungas Mobilitet (till 251231)
 - o Petra Ahlman, visstid till 251231, 100%
- Projekt: Tariffmodeller (till 20250131)
 - o Carl Brundin, Projektkoordinator, visstid till 250131, 100%
- Projekt: RURACTIVE (till 20270831)
 - o Therese Wilhelmsson, projektledare, visstid till 270831. 100%

10. Verksamhetsplatser

Energicentrum ska samverka och inspirera, samla och driva, rådge och upplevas tillgängliga av allmänhet och näringsliv. För att uppnå det strävar vi efter aktiv närvaro över hela ön, både fysiskt och digitalt. Vi fortsätter även att anpassa våra lokaler i Visby för ökat antal medarbetare och öka kapacitet för besökare. Här bjuds t ex månatligen in till Fredagskaffi och under Almedalsveckan arrangeras ”Arena Energiomställning” i lokalerna.

När det gäller den fortlöpande verksamheten är det oerhört viktigt att Energicentrum Gotland upplevs tillgänglig och närvarande över hela ön. Alla möten som hålls i nätverk eller av informationskaraktär till allmänheten kommer att ske i befintliga lokaler (exempelvis bygdegårdar) runtom på ön. Sockenplanen (under utveckling) kommer innehålla fortlöpande insatser och möten runtom på ön.

11. Finansiering

I november 2020 beslutade regionfullmäktige följande:
Budgetmedel för permanentning av Energicentrum Gotland tillförs regionstyrelsen från och med 2021.

Syftet med basfinansieringen på 3,5 miljoner kr per år, som i huvudsak avser personella resurser, är:

- Att kunna tillhandahålla Gotlands allmänhet och omvärlden med information och kommunikation kring Gotlands energiomställning. Digitalt, via kontor och möten.
- Att med personella insatser kunna vara drivande, stödjande och sammankopplande i Gotlandsbaserade energiomställningsinitiativ.
- Att vara en naturlig kontaktpunkt mot parter som kan medverka till Gotlands energiomställning, såsom relevanta EU-parter, företag, akademien med flera.
- Att fortlöpande skapa projektansökningar för att accelerera arbetet.

Under 2024 kommer projektet kring Tariffmodeller bedrivas med medel från ERUF, FAKTUM från Vinnova, RURACTIVE från Horizon (EU) samt vår medverkan i GECCO (Gamifying Energy Communities) finanseras via Energimyndigheten. November 2023 kommer Energicentrum vara del i två ansökningar till LIFE-programmet, ett inom lagring och ett inom energieffektivisering. Vidare planeras en ansökan till ERUF mars 2024 för förnyad resurs inom företagsrådgivning.

Bilaga 1: Definitioner

Energigemenskaper

Begreppet Energigemenskap är nytt och har egentligen ingen exakt definition.

Energicentrum Gotland definierar att en energigemenskap innehåller följande;

- Ett antal konsumenter som sluter avtal om att gemensamt investera i en lokal produktionsanläggning och om att dela på konsumtionen utifrån respektive medlems ägarandel.
- Energin kan typiskt etableras på en fastighet men kan röra sig sömlöst, antingen via kabelanslutning medlemmarna emellan eller genom avräkning virtuellt, mellan flera fastigheter. Respektive medlem bör då ges lov att konsumera energi i paritet med sin ägarandel utan att skattebelastas.

Fördelar detta ger är; volymfördel i inköp/installation, möjlighet till variationshantering inom gemenskapen till följd av varierande konsumtionsmönster samt balansförmåga gentemot överliggande nät genom aggregering. Den främsta fördelen går kanske inte att mäta i varken pengar eller energi, den berör de sociala aspekterna av att kopplas samman och utgöra en del-lösning på ett globalt problem samtidigt som fördelar skapas lokalt.

Prosument

Begreppet prosument beskriver en aktör som både är producent och konsument. I detta sammanhang framförallt producent för egenanvändning. Typiskt är ett hushåll som etablerat solceller på sitt hustak som täcker en stor del av det egna årliga el-behovet. Då produceras el samtidigt som man fortsatt är en konsument, både av sin egenproducerade el samt den centralt distribuerade elen.

Flexibilitet

Detta är ett samlat begrepp för att beskriva en målbild där ett energisystem dels bygger på flöden i flera riktningar (inte enbart från elbolag till abonnent), dels att genom incitament uppmuntras elkonsument att spridas bättre över dygnet och i vissa fall, över året.

Variationshantering

Förnybar energi är beroende av väder. Till följd av det är nivån i produktionen per definition varierande beroende på väder och säsong. Fossila bränslen har uppenbara nackdelar för vårt klimat, men fördelen att vi bara producerar så mycket som konsumtionen kräver i varje givet ögonblick. För att uppnå den balansen med väderberoende, förnybar energiproduktion krävs andra åtgärder, såsom lagring och flexibilitetstjänster. Undantaget är vattenkraft, som är väderberoende i mängden regn men där produktionen kan regleras via dammar.